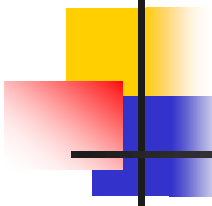

Медицинска педагогика

**Доц. д-р З. Радионова, дм
Катедра „Общественоздравни науки“,
Факултет „Обществено здраве“,
Медицински университет – Плевен**

**ЦЕКОМИР ВОДЕНИЧАРОВ
МАРГАРИТА МИТОВА
СИЛВИЯ МЛАДЕНОВА**

МЕДИЦИНСКА ПЕДАГОГИКА

АРТИК 2001

Учебник за самоподготовка

- 2008 год.
- 208 стр.

У Б У Н Р У Б У Н Р

Развитие на медицинското образование в България

Историческо развитие на медицинското образование в България

Периоди:

- I период – от 1878 до 1918 год.
- II период – от 1918 до 1948 год.
- III период – от 1950 до 1972 год.
- IV период – от 1972 до 1992 год.
- от 1992 до 2007 год. (досега)

I период – от 1878 до 1918 год.

■ Период на количествени натрупвания

- увеличаване на медицинските кадри
  - начало на периодичния медицински печат
  - първи лаборатории и научни институти
  - професионални дружества и съюзи
  - първите закони, свързани с медицината и здравеопазването
- **Начало на висшето образование:** първото висше училище в България през 1888 год. – СДУ „Климент Охридски“
  - 10.04.1918 год. се изнасят първите лекции в МФ – София
  - Причини за откриване на МФ – недостиг от лекари

II период – от 1918 до 1948 год.

- **Период на възход** 30 год.; създаване на първите катедри в МФ под ръководството на български лекари–професори, специализирали в Германия, Франция, Австрия и Англия
- създават се и се утвърждават първите научни школи в българската медицина, написват се първите български учебници по медицина
- поради Гражданската война в Съветска Русия се привличат на работа и изтъкнати руски учени
- след 1944 г.:
  - създава се Министерството на народното здраве,
  - национализират се частните болници,
  - ликвидира се Българският лекарски съюз,
  - открива се втори МФ в Пловдив (1945), а софийският се разраства поради разкриването на нови катедри

III период – от 1950 до 1972 год.

- **Период на противоречия**; силна диференциация и специализация във висшето образование, което е причина за нарастване броя на специализираните висши училища
- Медицинският факултет се отделя от Софийски държавен университет и се преобразува в Медицинска академия с три факултета: медицински, стоматологичен и фармацевтичен.
- Създава се Институтът за специализация и усъвършенстване на лекарите (ИСУЛ) през 1952 год. и се открива трети МФ във Варна през 1960 год.
- редица промени в медицината и здравеопазването - преустройството е на базата на принципите на съветското здравеопазване
  - въвежда се безплатна медицинска помощ за населението,
  - забранява се частната лекарска практика,
  - разширява се мрежата от здравни заведения за охрана на майчинството и детството и т.н.

IV период – от 1972 до 1992 год.

- Създава се Медицинска академия за втори път (1972 г.) - тежка структура, обединяваща петте МФ в страната (заедно с новооткритите в Плевен и Стара Загора), ИСУЛ, научноизследователските институти и части от БАН
- 1973 год. - приет Моралният кодекс на лекаря в България
- двойно нараства броят на преподавателите и свръхпродукция на лекари
  - милосърдие, дехуманизация
  - медицинска етика от 1991 год.
  - ВМИ в София възстановен 1991 г
  - 1992 год. закрива се МА
  - 1997 г. полувисши МУ (колежи) част от висшите учебни заведения

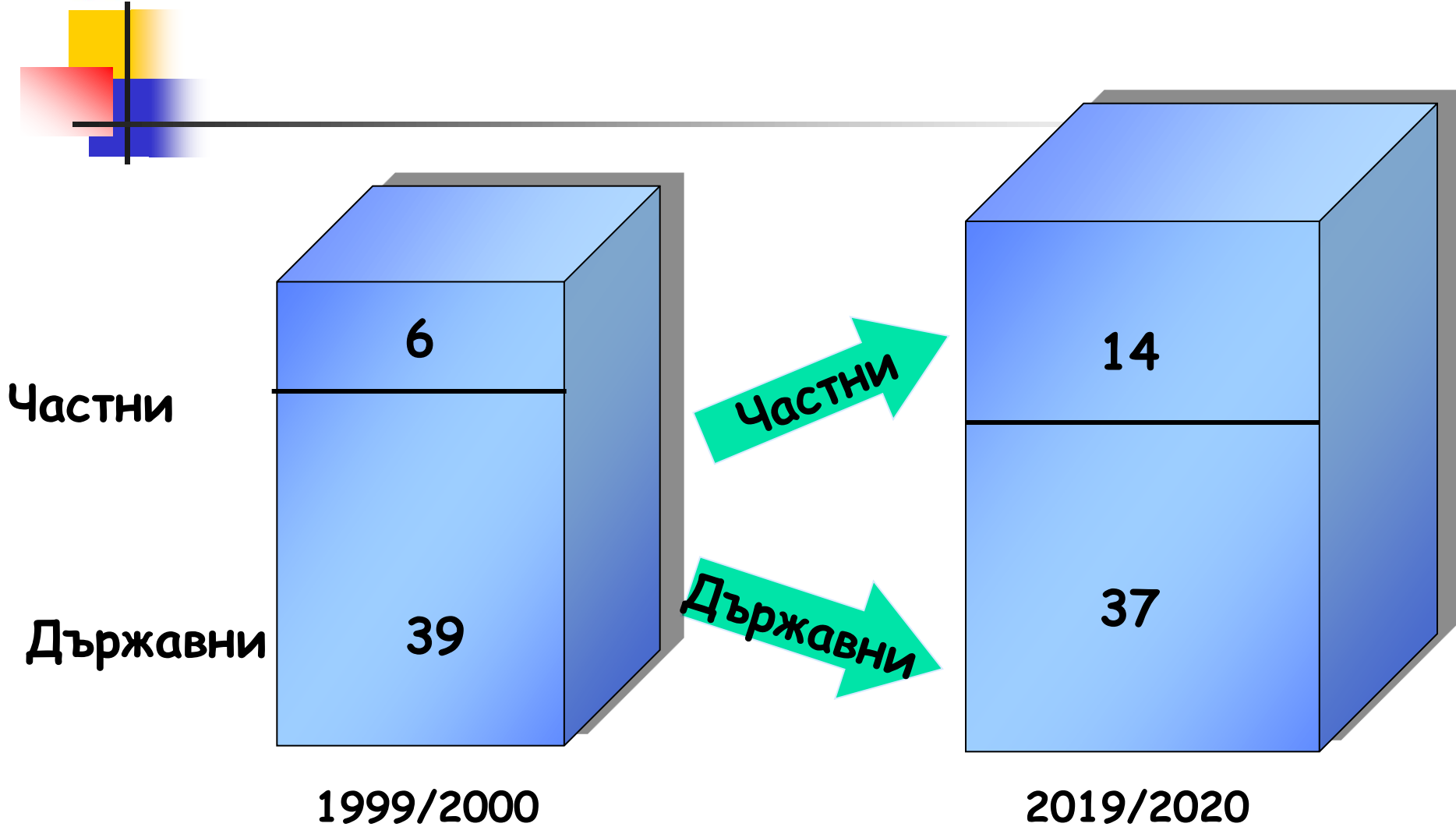

от 1992 до 2007 год. (досега)

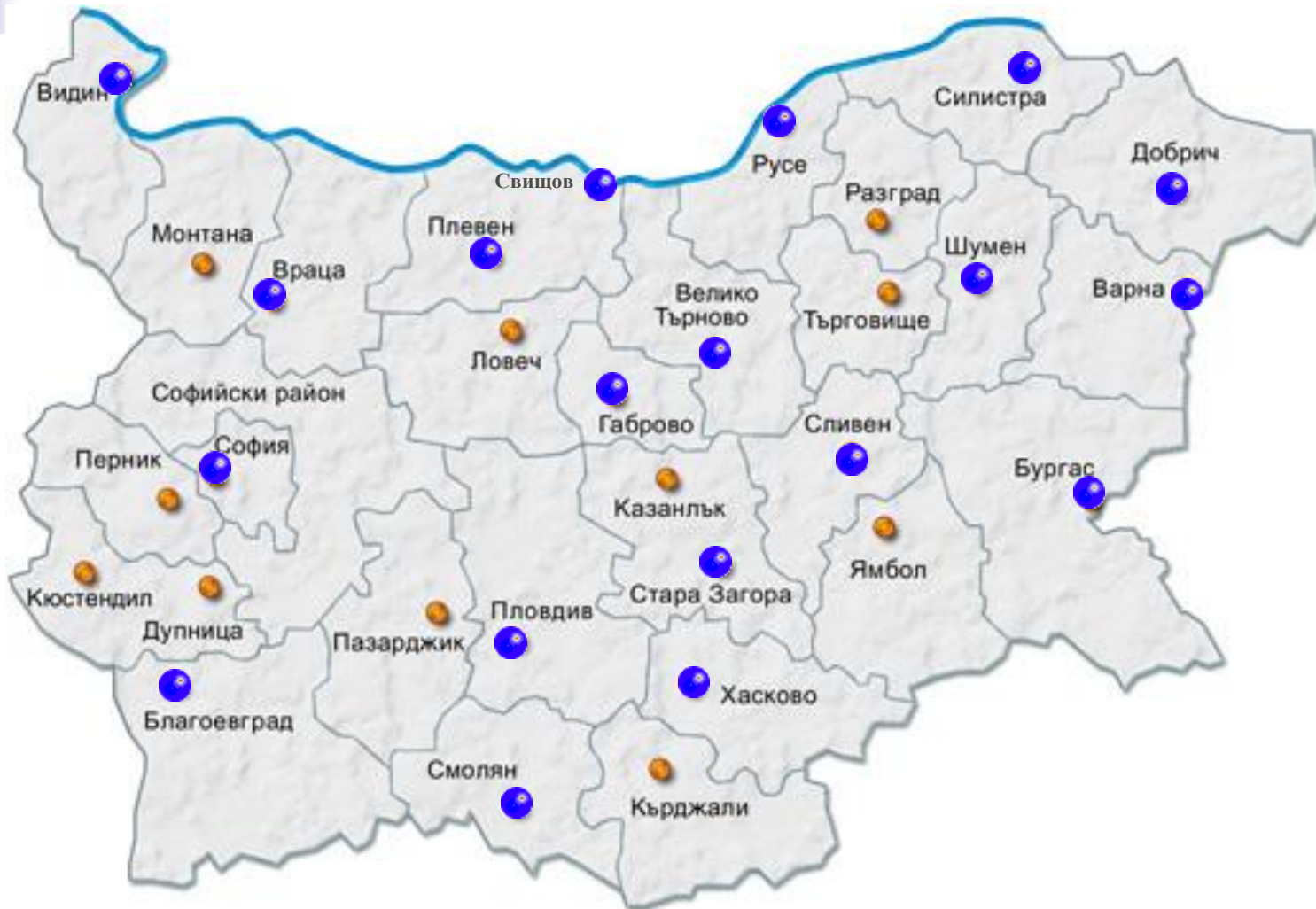
- Промените в образованието - в контекста на икономическите и социално-психологически промени; **преход от планово стопанство към свободна пазарна икономика**
- След края на тоталитарния режим се създават условия за развитие и модернизация на висшето образование
  1. създават се **частни университети**,
  2. масово увеличаване на **броя на студентите**,
  3. премахва се **идеологическият контрол** върху учебното съдържание,
  4. отварят се висшите училища към **международно сътрудничество** със западноевропейски университети,
  5. въвеждат се **нови дисциплини и специалности**, отговарящи на повишените потребности на обществото - диверсификация,
  6. възстановява се **институционалната автономия**, академичният състав придобива свободата да определя съдържанието и методите на преподаване,
  7. въвеждат се **студентски такси за обучение**

ВУ по собственост

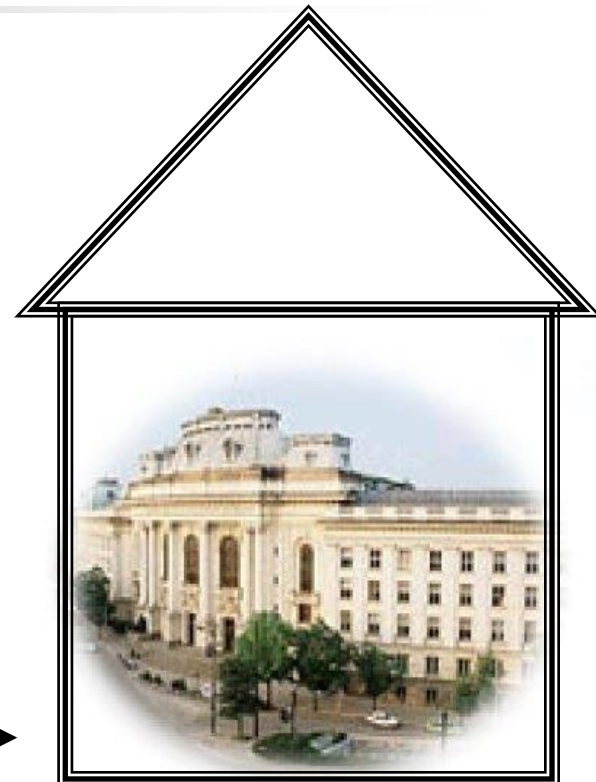
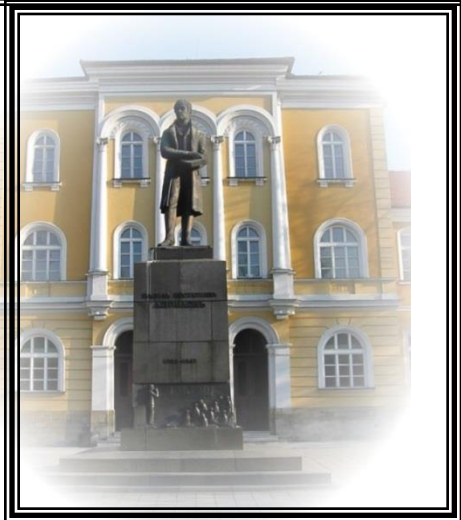
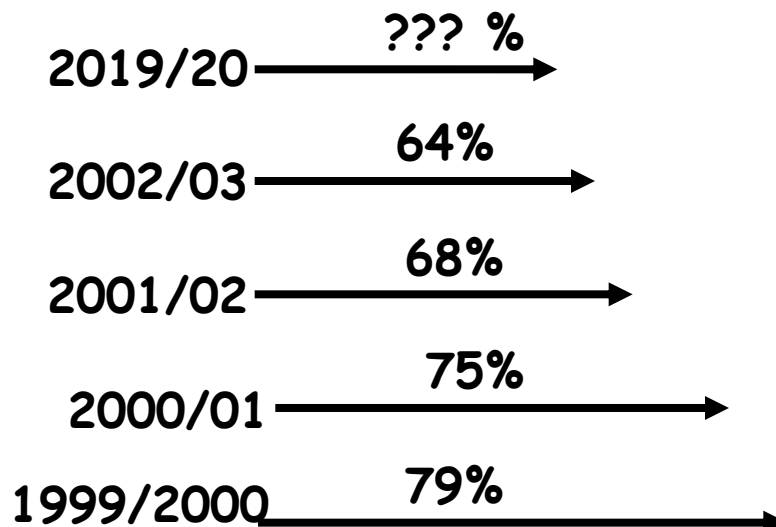

Масовизация

Проблеми във висшето образование в България

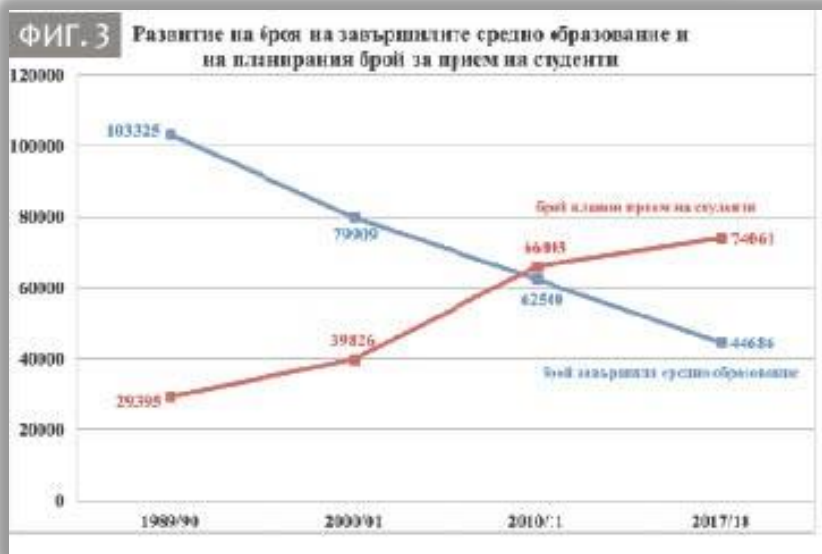
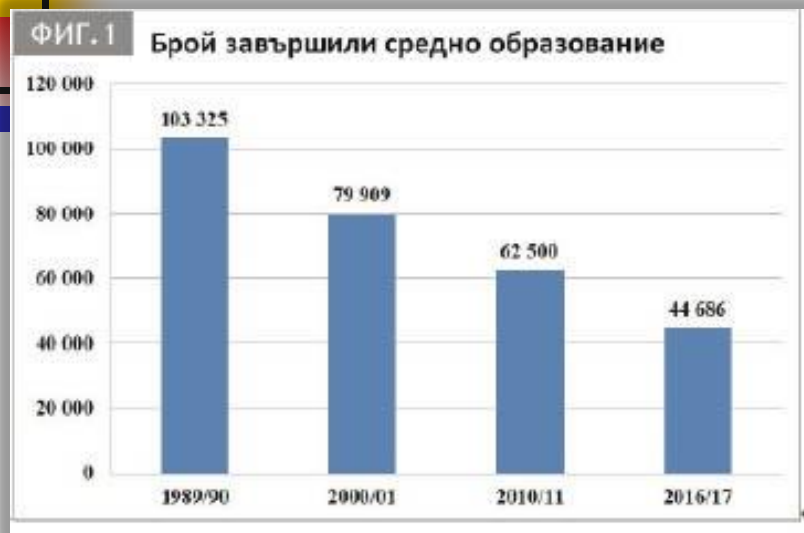

Желание на младите хора да учат

Стихийна масовизация?

- 12% в чужбина
- Не всички кандидатстват

Проблеми във висшето образование в България

ФИГ. 4

Потенциален брой кандидат-студенти за едно място в университет

Период	1989/90	2000/01	2010/11	2017/18
Потенциален брой кандидат-студенти за едно място в университет	3,5	2,0	0,9	0,5
кандидати за 1 място	кандидати за 1 място	кандидати за 1 място	кандидати за 1 място	кандидати за 1 място

При 2.3 пъти по-малко зъвършващи средно образование, 2.5 пъти повече обявени места за прием в университетите

Справка за кандидатстудентския прием за специалност медицина в медицинските факултети в София, Пловдив, Плевен и Стара Загора по първо желание за периода от 1999 до 2004 год.

Година на прием	Брой студенти държавна поръчка				Брой кандидат-студенти по първо желание				Брой кандидат-студенти за място			
	София	Пловдив	Плевен	Ст. Загора	София	Пловдив	Плевен	Ст. Заг.	София	Пловдив	Плевен	Ст. Загора
					Общо М/Ж	Общо М/Ж	Общо М/Ж	Общо М/Ж	Общо /Ж	Общо М/Ж	Общо М/Ж	Общо М/Ж
1999/2000	60	30	16	16	728	551	258	369	12,1	18,37	16,1	23,06
2000/2001	87	40	16	15	653	454	171	407	7,2	11,35	10,7	27,13
2001/2002	120	45	20	20	630	433	194	309	5	9,62	9,7	15,45
2002/2003	130	50	30	30	668	418	242	392	5	8,36	8,1	13,07
2003/2004	130	50	30	30	668	430	292	371	5	8,60	9,7	12,37

- ❑ **отлив на наши студенти към чуждестранни университети** - намален прием по държавна поръчка и определените академични изисквания за кандидат-студентските изпити
- ❑ Повишен интерес към специалности като право, бизнес, информационни технологии и мениджмънт
- ❑ Балът от кандидат-студентските изпити спада – *3.00 ученик, студент, професионалист*

Педагогически проблеми на медицинското образование в България

- Конкурсните изпити оценяват механичното възпроизводство на научения материал по химия и биология, но не оценяват личностните качества, мотивацията на кандидат-студента и пригодността му за професията на лекар/здравен работник
- значителен спад в размера на средствата, отделени от държавата за субсидиране на образованието
- ниско заплащане на преподавателите - застаряване на кадрите
- остаряла материална база
- „Изтичане на мозъци“
- „пътуващи преподаватели“
- ЗВО от 1995 год. **институционален контрол на държавата върху висшите училища, упражняван от МОН** чрез въвеждането на ЕДИ за регулираните професии, Държавния регистър на специалностите и създаване на Националната агенция за оценяване и акредитация
- Декларацията от Болоня (1999) за изграждане на „Европейска зона на висшето образование“

2007 – присъединяване на България към ЕС

2000 г. – Европейската комисия по образованието – „Учене през целия живот“

- 1999 г. – Международен институт за медицинско образование в Ню Йорк
- 2003 г. – Глобални стандарти за мед. образование и по-добра здравна помощ – Световната федерация по медицинско образование
- Факултети по обществено здраве – София, Варна и Плевен (2004 г.)
- Нови специалности – УЗГ, Обществено здраве и здравен мениджмънт
- 2006 г. – обучението на МС и АК – 4 год.
- ECTS

Болонски процес

- Сферата на **висше образование**
- Управлява най-важните **реформи** в Европейското ВО на съвременния етап
- Форма на междуправителствено и междуинституционално **сътрудничество**
- Европейската комисия, министерства на образованието, неправителствени организации, университети
- Начало и край: 1999 - 2010
- Страните членки на ЕС: за постигане на единно културно и духовно измерение, водещи до общи икономически резултати, се налага **сближаването на образователните системи, мобилност, признаване на квалификации и периоди на обучение** .... през целия живот

1998

Париж – май, 1998 г.

Болонският процес стартира през 1998г. с подписването на **Сорбонската декларация**. През май 1998 г. в Парижката Сорбона **министрите на образованието на Франция, Италия, Великобритания и Германия** подписват така наречената **Сорбонска декларация** за „*хармонизация на архитектурата на европейската висша образователна система*“

Поредица от конференции на Министрите на образованието

На всеки 2 год.

- **6 министерски комюникета**, публикувани след срещите
- Болоня (1999 г.) 29 страни
- Прага (2001 г.) 32 страни
- Берлин (2003 г.) 33 страни, 36, 40 страни
- Берген (2005 г.) 45 страни
- Лондон (2007 г.)
- Льовен (2009 г.) 46 страни
- Букурещ (2012 г.)
- **Условие за достъп:** Присъединяване на страната към Европейската Културна конвенция на Съвета на Европа и след ратифицирането на Лисабонската конвенция за признаване на дипломи в Европейския регион от 1977 г.

Национална група от съветници по Болонския процес 2009 - 2014

Европейската комисия очертава основни направления в работата на Болонските експерти в периода юли 2009 - юни 2014:

- Осигуряване на качеството;
  - Три-цикълна система на висшето образование;
  - Академично признаване;
  - Националната квалификационна рамка и изграждането на институционални стратегии за Учене през целия живот.
- Център за развитие на човешките ресурси предлага въвеждането на още един приоритет, а именно:
- стимулиране на ефективен диалог между бизнеса и висшето образование**

ЦЕНТЪР
ЗА РАЗВИТИЕ
НА ЧОВЕШКИТЕ
РЕСУРСИ

Програма „Учене през целия живот“

Основни инструменти

Основните инструменти, създадени във връзка с Болонския процес

- ЕСТК (ECTS)
- Европейско дипломно приложение
- Национална квалификационна рамка

Медицина

Финансиране

**Разходи за ВО
като % от БВП**

ЕС – трябва
допълнително да
влага 150 млрд.
Евро годишно, за
да се настигнат
инвестициите в
САЩ

**ДАРИТЕЛСКИ ФОНДОВЕ
ХАРВАРД 20 МЛРД. \$**

	Държавно финансиране	Частно финансиране	ОБЩО
Австрия	1.1	Neg	1.1
Белгия	1.2	0.1	1.4
Дания	1.9	Neg	1.9
БЪЛГАРИЯ			0.8
Финландия	1.7	Neg	1.7
Франция	1	0.1	1.1
Германия	1	0.1	1.1
Гърция	1.2	Neg	1.2
Унгария	1	0.3	1.3
Ирландия	1.1	0.2	1.3
Италия	0.8	0.2	0.9
Холандия	1	0.3	1.3
Полша	1.1	0.5	1.6
Португалия	0.9	0.1	1
Словакия	0.7	0.1	0.9
Испания	1	0.3	1.3
Швеция	1.6	0.2	1.8
КАНАДА			2.3
USA	1.2	1.4	2.6
Австралия	0.8	0.8	1.6
Япония	0.4	0.6	1.1

Световни тенденции

- **Масовизация:** за 30 г. – 2,5 пъти повече студенти (60%-80%)
ЕС-17 млн. жители - студенти - **3,7 %** от населението;
България-264500 студенти - **3,2 %** от населението;
80 000 български студенти в чужбина
намален престой във ВУ – LLL
- **Диверсификация** – многообразни и конкурентоспособни ВУ;
прилагане на принципно нови дидактически методи,
информационни и комуникационни технологии;
съвременни модели и форми на обучение;
специалности, съобразени с пазарните потребности
- **Демографски проблеми и LLL:** ВГ 2025г. – **6,5 млн./2050г.- 5,2млн.**
ЕУ 2030 г. – **14 млн.** по-малко млади хора;
2 млн. по-малко ученици и студенти;
72 млн. европейци с ниска квалификация; **1: 4** неработещи
- **2007г. – Лондон - Промяна на образователния модел** – съвременни
решения на образователните очаквания на студентите

Малко факти (1)

- Разходи за един студент годишно:
ЕС-27 – **8 600 евро**, САЩ – **20 000 евро**.
България - **1150 евро**
- В Европа има близо **2 000** университета, повечето от които провеждат изследвания и post-graduate.
- В САЩ има около 3 300 ВУ, но **само 215** осъществяват post-graduate обучение, а **по-малко от 100 са признатите изследователски университети**

World University Ranking

Световна класация на университетите

- В Times списанието се публикува
- 13 индикатора, разделени в 5 групи показатели за оценка
  - Обучение/преподаване, среда на обучение – 30% тежест на критериите
  - Научна работа – обем, приходи, репутация – 30%
  - Цитати – 32,5%
  - Индустириални приходи – иновации – 2,5%
  - International Mix – students and staff – 5%

The World University Rankings 2020

- 1 [University of Oxford](#)
- 2 [California Institute of Technology \(Caltech\)](#)
- 3 [University of Cambridge](#)
- 4 [Stanford University](#)
- 5 [Massachusetts Institute of Technology \(MIT\)](#)
- 6 [Princeton University](#)
- 7 [Harvard University](#)
- 8 [Yale University](#)
- 9 [University of Chicago](#)
- 10 [Imperial College London](#)

Малко факти (3)

Европейски рейтинг на университетите

Топ 10 в ЕС	Държава	Място в рейтинг-скалата
Кеймбридж	Великобритания	2
Оксфорд	Великобритания	10
Имperiал Колидж Лондон	Великобритания	23
Юнивърсити Колидж Лондон	Великобритания	26
ШТИ - Цюрих	Швейцария	27
Утрехт	Холандия	41
Каролинска Институт Стокхолм	Швеция	45
Париж 06	Франция	46
Единбург	Великобритания	47
Мюнхен	Германия	51

- Носители на Нобелова награда:

1901 - 1950 г. **73%** са работили в страни от сегашния ЕС.

1951 - 2000 г. спад до **33%**

1995 - 2004 г. спад до **19%**

- "изтичане на мозъци"
- "движение на мозъци"
Изявление на министрите от Льовен

Основни проблеми на висшето образование в България

Основни проблеми

Недостатъчна ефективност на управлението – ВУ, МОН

Модел на финансиране, неосигуряващ стимули за развитие и ефективност

Неоптимизирана външна и вътрешна структура на ВУ

Липса на надеждни системи за контрол на качеството – НАОА

Недостатъчна връзка между висшите училища (СН, КЦ), бизнеса (изисквания) и науката

Нисък социален статус и слаба мотивация на академичния състав

Недостатъчна мобилност: до 2020 г. 20% задължителна

Регулирана професия

- Терминът „**регулирана професия**“ е въведен в българското законодателство с последните изменения и допълнения на **ЗВО** и **Закона за професионалното образование и обучение**
- **Регулирана професия** е дейност или съвкупност от дейности:
  - **включена в Списъка** на регулираните професии в Република България;
  - от **обществена значимост** и/или е от съществено значение **за живота и здравето** на хората;
  - **упражняването на която е определено** чрез закони, подзаконови или административни разпоредби, за притежаването на специфична професионална квалификация, правоспособност или членство в призната от държавата професионална организация.

Списък на регулираните професии в България (утвърден с Решение № 925 на МС от 29.12. 2006 г.)

СПИСЪК НА РЕГУЛИРАНИТЕ ПРОФЕСИИ В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ, които могат да бъдат упражнявани от български и от чужди граждани, и на компетентните органи по признаване на правоспособност за упражняване на съответната професия

Наименование на професията	Нормативен акт, който определя условията и реда за даване/признаване на правоспособност въз основа на образователна степен и професионална квалификация, необходими за упражняване на съответната професия	Орган, компетентен да взема решения по даване/признаване на правоспособност за упражняване на съответната професия
СЕКТОР I Професии в областта на здравеопазването		
Лекар	Закон за народното здраве (ЗНЗ)	Министерство на здравеопазването (МЗ)
Стоматолог	ЗНЗ	МЗ
Фармацевт	ЗНЗ	МЗ
Медицинска сестра	ЗНЗ	МЗ
Акушерка	ЗНЗ	МЗ
Медицински лаборант	ЗНЗ	МЗ
Рентгенов лаборант	ЗНЗ	МЗ
Рехабилитатор	ЗНЗ	МЗ
Санитарен инспектор	ЗНЗ	МЗ
Фелдшер	ЗНЗ	МЗ
Ортопедичен техник	ЗНЗ	МЗ
Масажист	ЗНЗ	МЗ
Зъботехник	ЗНЗ	МЗ
Помощник.фармацевт	ЗНЗ	МЗ

Регулирани професии в здравеопазването

Здравеопазване

- Акушерка
- Зъботехник
- Инспектор по обществено здраве
- Кинезитерапевт
- Лекар
- Лекар по дентална медицина
- Масажист
- Медицинска сестра
- Медицински лаборант
- Ортопедичен техник
- Помощник фармацевт
- Преподавател по практика по специалностите от професионално направление „Здравни грижи“
- Рентгенов лаборант
- Рехабилитатор
- Фармацевт
- Фелдшер

ଓ ଉ ନ ର ଓ ଉ ନ ର

Медицинска педагогика – предмет, цел и задачи

Медицинска педагогика

NMC Nursing &
Midwifery
Council

16/08/2011 12:45

NMC Nursing &
Midwifery
Council

Midwives rules and standards

As a nurse or midwife, you must:

- make the care of people your first concern, treating them as individuals and respecting their dignity
- work with others to protect and promote the health and wellbeing of those in your care, their families and carers, and the wider community
- provide a high standard of practice and care at all times
- be open and honest, act with integrity and uphold the reputation of your profession.

These principles are drawn from *The code: Standards of conduct, performance and ethics for nurses and midwives*.

020 7333 9333 • advice@nmc-uk.org • www.nmc-uk.org

Принципи извлечени от Кодекса: *Стандарти за професионално поведение и етика на медицински сестри и акушерки*

Като медицинска сестра или акушерка ти трябва:

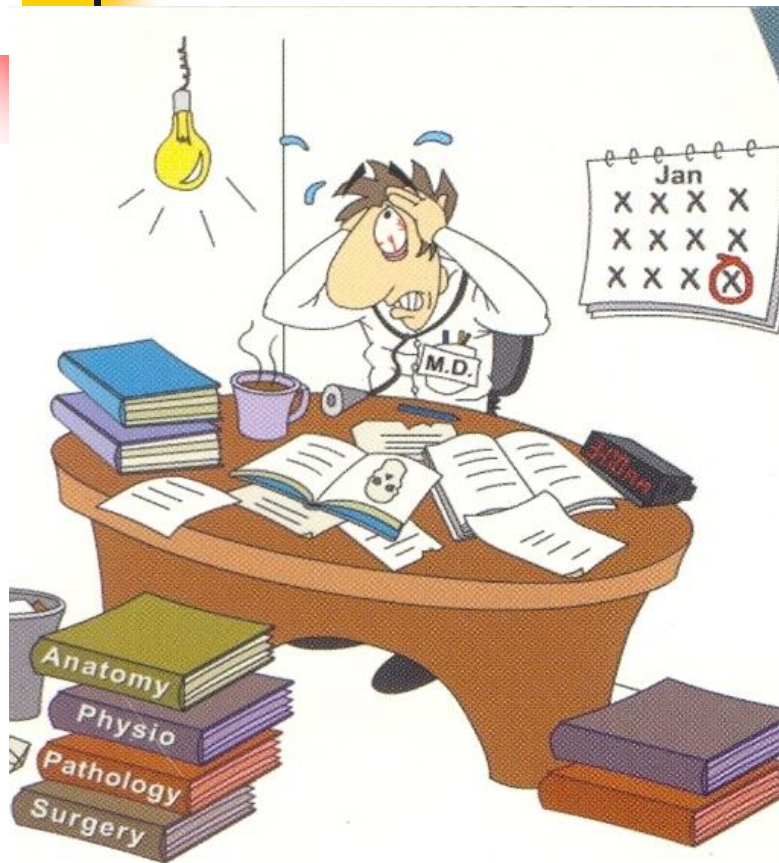
- Да направиш **грижата за хората** твоя първостепенна грижа, отнасяйки се с тях като личности и уважавайки тяхното достойнство
- Да работиш с други, за да запазиш и поддържаш здравето и благополучието на тези, за които се грижиш, на техните семейства и обществото
- Да осигуряваш висококачествена практика и грижа по всяко време
- Да бъдеш открит, безпристрастен и честен, да действаш почтено и да поддържаш репутацията на твоята професия

Кодекс за професионална етика на медицинските сестри, акушерките и асоциираните медицински специалисти

- Утвърден със Заповед № РД-01-102 от 11 май 2015 г. на министъра на здравеопазването
- Обн. ДВ. бр.45 от 19 Юни 2015 г.
- **фундаментални отговорности: промоция на здравето; профилактика на заболяванията; възстановяване на здравето и облекчаване на страданието.**
- **Чл. 2.** Професията на професионалистите по здравни грижи се основава на:
  - 1. професионална квалификация, компетентност и отговорност;
  - 2. хуманност, честност и милосърдие;
  - 3. добросъвестност и добронамереност;
  - 4. тактичност в отношенията с пациентите, колегите, личността и обществото;
  - 5. вежливост към пациента и неговите близки;
  - 6. толерантност към религиозните убеждения, етническите традиции и политическата принадлежност на пациентите;
  - 7. безпристрастност към болните с различно обществено, социално и материално положение.

Исторически преглед

- 17 век – научната педагогика самостоятелна научна област
- 20 век – развитие с бурни темпове на педагогическата наука
- Диверсификация – основни клонове
  - Теория на възпитанието
  - Теория на обучението
  - Андрагогия
  - Професионални педагогики и т. н.
- На съвременния етап – водещи идеи на педагогическата теория са:
  - Интерактивен характер
  - Центрирано към обучаваните
  - Нова роля за обучаващия

Предмет

- Медицинската педагогика е вид **професионална педагогика** – основава се на теоретичната база на общата педагогика
- Насочена е към усъвършенстване подготовката на медицински кадри
- **Предмет:** закономерностите на учебно-възпитателния процес във висшето медицинско училище – колежи, институти, университети
- **Обект: обучението, възпитанието и образованието**
- Medical Education
- Целта и задачите се определят от “социалната поръчка” на обществото – подготовката на кадри, които ще удовлетворяват приоритетните здравни нужди на обществото

Цел на медицинската педагогика

- Съдейства за **организация и управление на учебния процес** във висшето медицинско училище на основата на съвременната педагогика
- Осъществява и **процес на възпитание** насочен към формиране на високо съзнание и самосъзнание у обучаващите се, на морално-волеви и личностни качества за адаптиране към новите социални условия и реализиране на своя творчески потенциал

Задачи на медицинската педагогика

- *Защо обучаваме?* Адекватно определяне на целите на медицинското образование
- *Кого обучаваме?* Психо-педагогическа диагностика при подбора на кадри за висшето медицинско училище. Изучаване мотивацията за избор на медицинска професия.
- *На какво обучаваме?* Обосноваване на научни критерии за подбор на учебното съдържание.
- *Как обучаваме?* Подбор на адекватна технология на обучение - методи и средства
- *При какви условия обучаваме?*
- *С какви резултати обучаваме?*
- *Кой обучава?*

Учебният процес в медицинското висше училище.
Болният в учебния процес

Учебният процес в медицинското висше училище. Болният в учебния процес

1. Определение

- **Учебният процес** във висшето училище представлява **дидактическа организация на равностойни елементи, връзки и отношения, насочени към усвояване на определен обем знания, умения и навици от студентите под ръководството на преподавателя**
- **Обучение** - организационно-функционално единство между преподаването и ученето
- **Учебен процес = процес на обучение = обучение**
  - **ОБУЧЕНИЕ - ОБРАЗОВАНИЕ?**

Педагогика / Андрагогика

- **Педагогика** – наука за обучението и възпитанието
- Педагогиката се дели на
  - теория на възпитанието и
  - теория на обучението (дидактика)
- **Андрагогия** – изкуството и науката за обучение и образование на зрели хора – предлага подходи, форми, методи, средства, цели и учебни стратегии за обучение и възпитание на зрели хора, изградени личности
- Образованието и обучението на хора над 18 год. (по бълг. Законодателство) е андрагогически процес

Същност на обучението

- единство на два акта: **преподаване** и **учене** за постигане на обща цел
- Взаимодействие в учебния процес – 3 фази
  - субект-обектно въздействие $S \rightarrow O$
  - субект-обектно взаимодействие $S \rightleftarrows O$
  - субект-субектно взаимодействие $S \rightleftarrows S$

Характеристики на учебния процес

*планиран,
организиран,
целенасочен и*

има системен характер - в условията на учебно-възпитателните институции

динамичен,

последователен,

познавателен,

информационен процес,

продължителен (образование и самообразование)

разгърнат във времето,

управляем,

ръководен,

контролируем

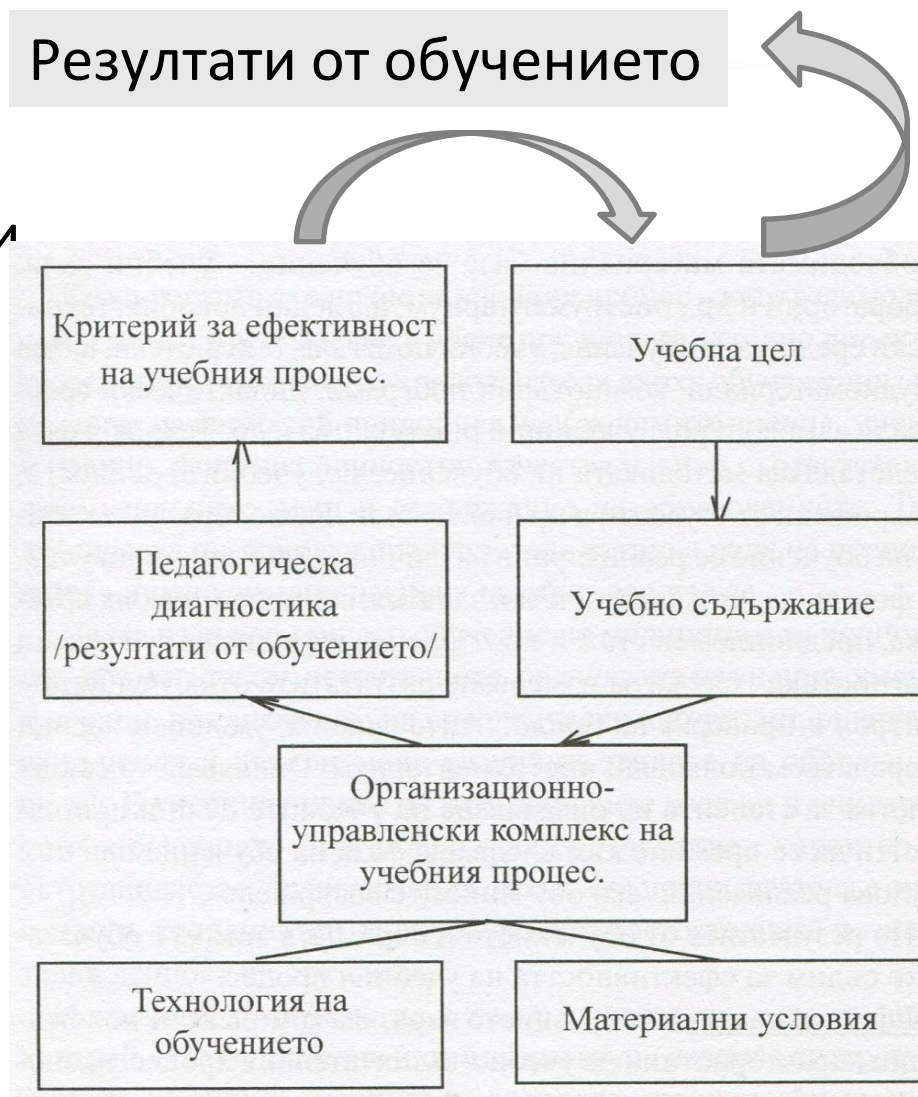
Цел на процеса на обучение: обучаваните да усвоят съдържанието на образованието, да се възпитат и да се развие тяхната личност

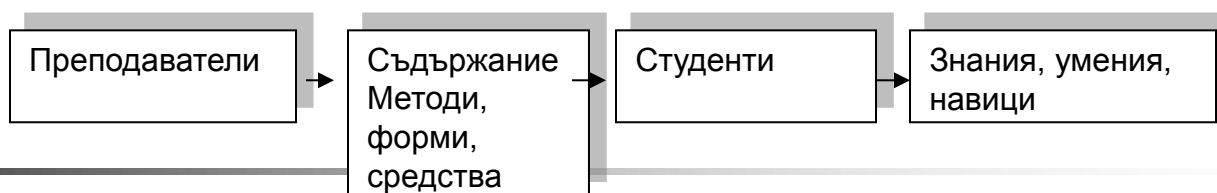
Компоненти (елементи) на УП

- Учебни цели
- Учебно съдържание
- Организационно-управленски комплекс на УП
  - Технология на обучение
  - Материални условия
- Педагогическа диагностика
  - Изпитване
  - Оценяване
- Критерий за ефективност на учебния процес

Резултати от обучението

Обучение - видове

- **Обучение, центрирано към преподавателите.** При традиционния формат на обучение - директно активно въздействие на преподавателя върху обучавания, в резултат на което той придобива определени **знания, умения, навици**, в съответствие с формулираните учебни цели и избраното учебно съдържание. **Активна, водеща роля на преподавателя и пасивно участие на студентите в УП**
- **Обучение, центрирано към студентите.** При съвременните, модерни технологии на обучение се залага на интерактивността. Целта е да се помогне на студента **самостоятелно да овладява знания, умения, навици**, да търси сам източници на информация, да се научи да се самооценява. **Преподавателят придобива нова роля** – на модератор, фасилитатор, който организира и координира самостоятелната учебна дейност на **студентите**. **Студентите се превръщат в активна, водеща страна в учебния процес**

Структура на учебния процес – етапи, звена, фази

- Планиране
- Организиране
- Осъществяване
- Оценка
- Корекция при необходимост

Специфични особености на учебния процес във висшето медицинско училище

Обучението във ВМУ се различава съществено от това, провеждано в други ВУ

- не е двустранен, а тристранен процес - **болният**
- протича в реални условия
- изпреварващ характер
- голям обем, сложност, тежък понятиен апарат – изпитание за студентите, натоварват памет, мислене
- **редовна форма на обучение** – специалности от регулираните професии
- процес на професионална подготовка
- **най-дългото обучение**

Съгласие на болния за участие в учебния процес

Сдружения за защита на болния в учебния процес

Болният като трета страна в учебния процес (1)

- Създава по-сложна дидактическа ситуация, неповторима, но трудна за планиране, организиране и провеждане
- Влияе върху взаимоотношенията преподавател – студент
- Явява се „живо“ средство за обучение (**обект**)
- Поведението на пациента влияе върху протичането на учебните занятия
- Колкото подпомага, толкова може да затрудни учебния процес
- Всеки болен е отделна **личност** (**субект**) – характерови особености, интереси, опит, мотиви, нагласа, преживявания – отношение към здравето

Болният в учебния процес (2)

□ **Отношение към здравето като ценност**

- **Оптимистично**, до неоснователно оптимистично и нехайно – като защитна реакция, изтласкване, отрицание
- **Фаталистично** – убеденост, че нищо не зависи от него
- **Песимистично**, до хипохондрия – насочено внимание към най-незначителни прояви, неразположения
- **Реалистично** – поемат лична отговорност за собственото си здраве

Болният в учебния процес (3)

Емоционално натоварен, раним, неспокоен,
чувствителен, уязвим

Страх/Срам

- Страх от бъдеща диагноза
- Страх от манипулации
- Страх от усложнения
- Страх от обучаваните
- Страх от загуба на работоспособност
- Страх от промяна в отношението на семейството

Болничната среда

- Отсъствие на близки и приятели
- Адаптация към обстановка, здравен екип, режим
- Приятна???

Болният в учебния процес (4)

- вид и тежест на заболяването
- етап на протичане
- наличие на усложнения
- прогноза
- Пол, възраст,
- образование, професия, специалност,
- социално положение,
- икономически статус,
- религиозна принадлежност,
- етническа принадлежност и т.н.

Болният в учебния процес (5)

Видове поведение в болнична среда

- Уравновесено, спокойно, търпеливо
- Адаптирано, тревожно
- Затварящи се в себе си, необщителни
- Пасивно-агресивно, враждебно-раздразнително
- Регресивно – пълна зависимост от грижите на другите, неспособност за реорганизация в новите условия
- Търсене на "вторична печалба" от болестта

☞ ☞ ☞ ☞ ☞ ☞ ☞ ☞

Психолого-дидактически характеристики на студента от медицински ВУЗ

Студентът в медицинското висше училище (1)

- Над 18 год. – **възрастен**
- **По собствено желание** е постъпил във висшето медицинско училище
  - **Мотивиран**
  - **Позитивно отношение** към избраната професия
- **Активност** - колкото по-активни са обучаваните, толкова са по-добри резултатите от учебната дейност
- **Психологическа нагласа** – да има потребност от информация, да знае какво и защо ще изучава, мотивация, темперамент, характер, възпитание, желание, интереси и т.н.
- **Партньор в учебния процес.** Не е обект на въздействие. Има споделена с преподавателя отговорност за собственото си учене. Има предпочитания за цели, методи, форми, задачи, съдържание и организация на учебния процес
- **Професионална пригодност** – психологически, биологични и физиологични особености на човека

Студентът в медицинското висше училище (2)

- На базата на крайните цели **сам конструира знанията си**, формира логика на разсъждения – нуждае се от помощ при сглобяване на парчетата знания и информация
- **Критичен** по отношение на преподаването и собствената си учебна дейност. Исква да е наясно какво е постигнал, къде греша и как да поправи грешката. Оценяването – от изключително значение
- **Предявява претенции** към организацията на практическото обучение – държи да му бъдат осигурени условия, близки до реалната клинична практика
- Развито **чувство за собствено достойнство**, зачита авторитета си, изисква околните да се отнасят към него с чувство на уважение и толерантност

Студентът в медицинското висше училище (3)

При обучение на възрастни трябва да се имат предвид **особеностите на ученето на възрастните**

Основни характеристики са:

- искат да използват наученото колкото се може по-скоро;
- обичат да решават проблеми, а не да учат факти;
- учат най-добре, когато сами определят темпото;
- имат повишена мотивация, когато сами си определят учебните цели;
- искат да знаят как се справят.